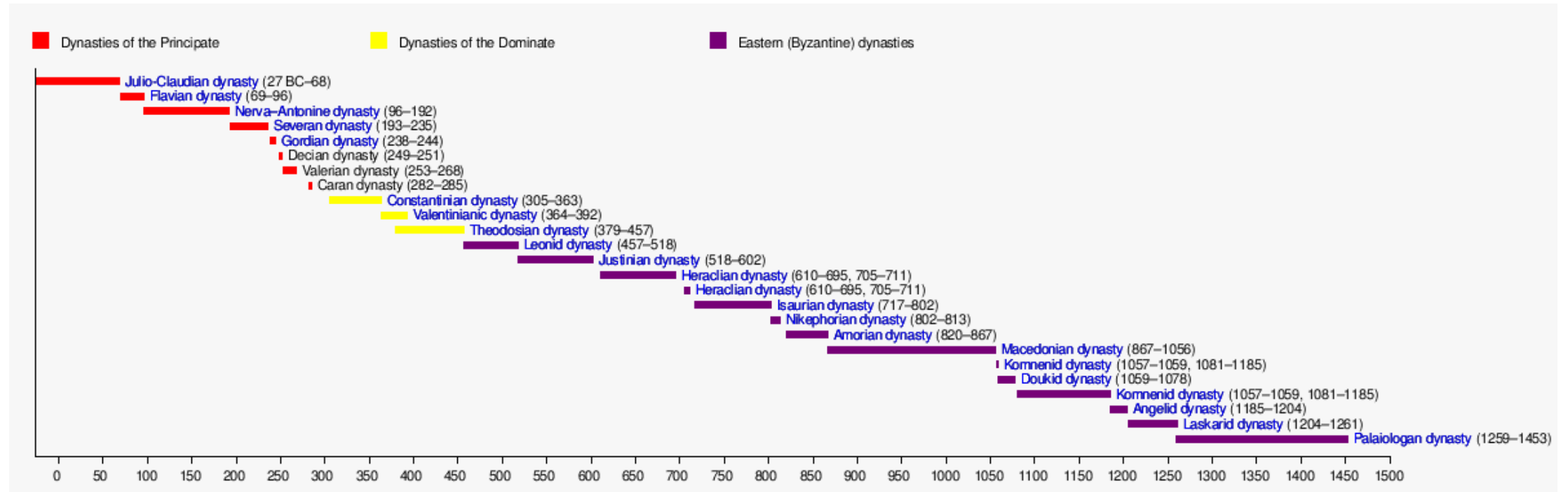

Rimsko carstvo

Kriza 3. stoljeća

Kriza 3. stoljeća (235.-284.)

- Najveća kriza Rimskoga Carstva
 - Unutarnji konflikti – građanski ratovi
 - Vanjska opasnost – invazije barbara
 - Ekonomska kriza

Počeci

- Severi: prvi uzroci „krize 3. stoljeća”
 - Povećanje vojske i troškova izdataka za vojsku
 - Inflacija i ekonomska kriza
 - Vojska još veći značaj
 - Sukob sa Sasanidima na Istoku
- Aleksandar Sever (222.-235.) – ubijen od strane legionara zbog otpora ratovanja s Germanima

POČETAK KRIZE

- 30 osoba krunjeno od strane vojske u idućih 50 godina

Vanjski problemi

- Germani prelaze limes
 - Goti – osobito 250ih
 - Vandali
 - Alemani
- Sasanidi na Istoku
- Poraz Valerijana 259. (vojska od 70 000 osoba) – sam car poražen
- Psihološki učinak

Barbari

- Malo podataka

Tacit (55.-120.) – djelo *Germania*

- Seoska kultura
- Plemenska društvena struktura
- Nema centralizirane uprave – plemenski vođe
- Ne postoji koncept države
- Ne postoji organizirana religijska struktura
- Politeizam

Barbari

- Počeci raspada koncepcije limesa
- Postupna barbarizacija iznutra
- Problem vojske: barbarski plaćenici – foederati

Unutarnji problemi

1) Nastavak jačanja vojnih zapovjednika – „vojna anarhija”

2) Raspad unutarnjeg jedinstva

- Galsko Carstvo
- Palmirsko Carstvo

3) Ekonomska kriza = **Žitna kriza** – zbog odcijepljenosti Egipta

Valerijanov sin Galijen – 260. otpor njegovoj vlasti

Postum – vojni zapovjednik – proglasio nezavisnost i proglasio **Galsko Carstvo** (Galija i Britanija, kasnije Hispanija)

Na Istoku Odenatus (rimski namjesnik) – uspostavlja polusamostalni teritorij

271. – Egipat i Anatolija – zajedno s dijelom istočnih provincija formiraju **Palmirsko Carstvo**

Unutarnji problemi

- Ekološka kriza
- Suša
- Kuga 249.
- Malo ledeno doba

Aurelijan (270.-275.)

- Restitutor Orbis – obnovitelj svijeta
- Uspjeh u ratovanju s barbarima u Italiji (Vandali, Alemanni)
- Vraća Palmirsko i Galsko Carstvo u sastav Rima
- Odustaje od Dacije – prepušta je Germanima
- Ekonomske reforme

- Crisis of the Third Century of the Roman Empire DOCUMENTARY

Prema novom dobu

- Dioklecijan (284.-305.)
- r. Salona, Dalmacija
- Vojni zapovjednik u Meziji
- Kraj krize 3. stoljeća

1) Uspostava Tetrarhije

- Podjela na Istočnu i zapadnu polovicu Carstva – kako bi se uspostavio stabilan nasljedni sustav
- Po jedan car i po jedan cezar (nasljednik)

2) Uspostava dominata

Tetrarhija

- Uprava Zapadnim dijelom
- August: Maksimijan – 286.
imenovan suvladarom
 - Italija, Hispanija, Afrika
- Cezar: Konstancije I. – suvladar
 - Galija i Britanija
- Uprava Istočnim dijelom
- August: Dioklecijan
 - Azijski dio Rimskog Carstva i Egipat
- Cezar: Galerije – suvladar od 293.
 - Balkan i Podunavlje

Tetrarhija

- Učinci
 - Potpuni gubitak vlasti Senata
 - Rim prestaje biti središte Carstva – novi centri: Nikomedija, Tesalonika, Trier
 - Zakonodavstvo – u rukama četvorice

Dominat

- Dvorski ceremonijal po istočnjačkom uzoru
- Proskineza (za Severa postoji, ali obveza od Dioklecijana)
- Adoratio – klečanje pred carem i obveza poljupca careve odjeće
- Nove titule: Jovius i Herculus, sanctus, divinus
- Uvođenje apsolutizma
- Centralizacija – dvor

Reforme

- Podjela Carstva na 12 dijeceza – 101 provincija
 - Rast birokracije (35 000 državnih službenika)
- Ujednačavanje poreza
- Italija gubi povlašteni status glede plaćanja poreza
- Regulacija cijena
- Reustroj vojske
- Graditeljska djelatnost